

Språkspalten

Innlegg på inntil 400 ord om medisinsk terminologi og om språk generelt samt tips til spalten sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Korrelerte parametere og annen språklig slendrian

To statistiske uttrykk misbrukes ofte, nemlig ordene *parameter* og *korrelasjon/korrelere*. Enkelte ganger har slikt misbruk funnet veien helt inn i Tidsskriftets spalter, men langt oftere ser vi det i innsendte manuskripter, og vi hører det i legers dagligtale.

Uttrykket *korrelasjon* bør reserveres for de tilfellene der man virkelig har estimert en korrelasjonskoeffisient. Den «klassiske» korrelasjonskoeffisienten er Pearsons r , men det finnes andre, f.eks. Spear-mans r_{sp} og Kendalls tau. I de fleste statistiske analyser beregnes imidlertid ikke korrelasjonskoeffisienter. For å beskrive en sammenheng mellom to eller flere variabler bruker man som regel regresjonsanalyse. Da betrakter man én variabel som avhengig og en eller flere andre som forklaringsvariabler. I de aller fleste tilfeller er nettopp *sammenheng* et utmerket norsk ord som dekker det man ønsker å si. Hvis man har en klar hypotese om en kausal sammenheng, kan man bruke uttrykk som *påvirke* eller *ha effekt på*.

En *parameter* er en konstant i et matematisk uttrykk og kan for eksempel helt eller delvis definere en sannsynlighetsfordeling. Gjennomsnitt og standardavvik er eksempler på parametere, likeledes koeffisientene i en regresjonsmodell. Men det vi måler eller teller, det være seg blodtrykk, sosial klasse eller overlevelse, er ikke parametere, men *variabler*. Man bruker altså en *variabel* til å estimere en *parameter*.

Av og til brukes ordet parameter der det ville være mer korrekt å bruke *indikator* eller *markør*. Dette gjelder særlig uttrykket «infeksjonsparametere» om laboratorieprøver som C-reaktivt protein (CRP) og senkningsreaksjonen (SR). Uttrykket «infeksjonsparametere» er dobbelt galt. For det første er dette ikke parametere. For det andre indikerer høye verdier av disse laboratorieprøvene at det foregår en *betennelse* eller *inflammasjon* i kroppen, men ikke nødvendigvis en infeksjon. Språklige og medisinske feil henger sammen: Bruken av uttrykket «infeksjonsparametere» om slike laboratorieprøver bidrar trolig til overbehandling med antibiotika av personer med høye

CRP-verdier og underdiagnostisering av andre mulige årsaker til inflammasjonen. Egnede fellesbetegnelser på disse laboratorieprøvene er for eksempel *inflammasjonsmarkører* eller *betennelsesmarkører*.

Torgeir Bruun Wyller

t.b.wyller@ioks.uio.no
Tidsskriftet

Eva Skovlund

Seksjon for medisinsk statistikk
Universitetet i Oslo

Et «kit» – et testsett

Innen bl.a. laboratoriefagene brukes betegnelsen et «kit» om et sett av reagenser og annet utstyr til en bestemt test, gjerne pakket av en kommersiell leverandør. Nå og da ser man uttrykket også i dagspressen. For eksempel forteller Frank Karlsen, årets vinner av SNDs idé- og nyskappingspris Reodor, følgende om sin nye test for påvisning av humant papillomvirus hos kvinner, Pretect HPV-Proof: «Denne metoden og denne HPV-Proof-kiten er den første i verden i sitt slag, og kan brukes som plattform for å teste en rekke andre tilstander også» (1).

Ordet «kit» er temmelig ugjennomsiktig for legfolk og også for fagfolk. Det er hentet fra engelsk og betegnet opprinnelig en treholk eller kasse med utstyr for en soldat i felten eller en håndverker på oppdrag (2). Etter hvert har det gått over til å bety et sett av utstyr nødvendig for å utføre for eksempel en laboratorietest, altså et *testsett*. La oss derfor si og skrive testsett istedenfor «kit»! Det er klarere og mer opplysende for ikke-medisinere, for fagfolk under opplæring og for helsepersonell i det hele tatt.

Jørgen Vogt

Stjerneveien 34
0779 Oslo

Litteratur

1. Bjerke A. Årets Reodor redder kvinner. *Nationen* 13.11.2003: 15.
2. *The Concise Oxford Dictionary*. Oxford: Oxford University Press, 1964: 667.